

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної роботи
Запорізького національного університету

О.О. Каганов
2025 р.

ВИТЯГ
з протоколу фахового семінару кафедри конституційного та
адміністративного права Запорізького національного університету
від 17.11.2025 № 8

Присутні: д.ю.н., професор, в.о. декана юридичного факультету Запорізького національного університету Т.О. Коломосьць, д.ю.н, професор, професор кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету Є.В. Курінний, д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету Н.В. Верлос, к.ю.н., доцент, доцент кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету С.В. Омелянчик, д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету С.М. Кушнір, доктор філософії у галузі права (PhD), доцент, доцент кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету М.В. Титаренко, здобувачка кафедри конституційного та адміністративного права А.О. Свіденко.

Головуючий: д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету В.К. Колпаков;

Секретар: доктор філософії у галузі права (PhD), старший викладач кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету Д.С. Євтушенко.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ: обговорення основних наукових результатів дисертації Свіденко Аліни Олексіївни «Адміністративно-правове регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право», для їх апробації та оцінки їх новизни, теоретичного та практичного значення.

СЛУХАЛИ: здобувачка Свіденко А.О. про результати виконаного наукового дослідження.

Здобувачка стисло представила основні наукові положення та теоретичні

висновки, що стосуються дослідження адміністративно-правового регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення в Україні. У подальшому доповідачка акцентувала увагу присутніх на отриманих нею результатах аналізу пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб як сфери об'єктивізації публічного адміністрування в адміністративно-правовому аспекті, а також основних висновках щодо генези, сучасного стану та тенденцій законодавчого регулювання й доктринальних підходів у досліджуваній сфері.

Продовжуючи виступ, здобувачка зосередила увагу на результатах дослідження, присвяченого адміністративно-правовій характеристиці механізму забезпечення та реалізації права внутрішньо переміщених осіб на пенсію в умовах триваючих безпекових викликів, спричинених збройною агресією, а також на розробці науково обґрунтованих рекомендацій щодо його вдосконалення.

Доповідачка охарактеризувала структурно-функціональну складову публічного адміністрування у сфері пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб та віднесла принципи, мету, завдання і функції до взаємопов'язаних елементів цього механізму.

На завершення було запропоновано окреслити основні напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання реалізації права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення в Україні, з урахуванням як умов воєнного стану, так і перспектив повоєнного відновлення. Завершивши доповідь, здобувачка відповіла на запитання учасників фахового семінару.

Колпаков В.К., д.ю.н., професор: У своїй доповіді Ви наголосили на складності та багатокomпонентності механізму адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб. У чому, на Вашу думку, конкретно проявляються дані характеристики?

Свіденко А.О., здобувачка: Дякую за запитання. Механізм адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб є складним та багатокomпонентним передусім тому, що він включає в себе цілу систему взаємопов'язаних елементів, кожен з яких виконує власну функцію, але не може ефективно діяти ізольовано від інших. Першим таким елементом є норми адміністративного права, які створюють правову основу для функціонування всієї системи. Саме вони визначають права і обов'язки внутрішньо переміщених осіб, окреслюють межі повноважень органів публічної влади, а також регламентують відповідальність учасників правовідносин. Таким чином, нормативна база закладає фундамент для реалізації пенсійних прав ВПО та забезпечує узгодженість управлінських процесів у цій сфері.

Другим важливим елементом є адміністративно-правові відносини, які виникають у процесі практичного здійснення пенсійного забезпечення. Вони формуються під час призначення, перерахунку або поновлення виплати пенсії внутрішньо переміщеним особам і охоплюють широкий спектр взаємодій між

громадянином та органами публічної влади. Саме в межах цих відносин реалізуються приписи адміністративно-правових норм, що зумовлює необхідність чіткої організації процедур, забезпечення доступності адміністративних послуг, належного інформування ВПО та дотримання гарантій прав людини.

Третій складовий компонент механізму – це акти реалізації прав та обов'язків учасників правовідносин. Вони відображають конкретні управлінські рішення, дії та документи, за допомогою яких норми адміністративного права переходять у площину практичного застосування. Такі акти забезпечують формалізацію процедур призначення, перерахунку та поновлення пенсій, що є особливо важливим в умовах переміщення осіб, втрати документів або неможливості отримання певних відомостей через воєнні дії.

Узагальнюючи зазначене, механізм адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб є складним та багатoeлементним тому, що він включає різнорівневі правові засоби, методи та форми регулювання. Його ефективність ґрунтується на гармонійному поєднанні нормативної бази, реальних правовідносин і процесуальних актів, які спільно забезпечують повноцінну реалізацію права ВПО на пенсію в умовах підвищених соціальних та адміністративних викликів. Дякую.

Верлос Н.В., д.ю.н., професор: На Вашу думку, які інтереси суспільства та держави необхідно враховувати під час регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб?

Свіденко А.О., здобувачка: Дякую за запитання. Під час регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб необхідно враховувати інтереси суспільства та держави, які впливають із потреби забезпечити ефективне публічне управління у цій сфері та підтримати загальну стабільність системи соціального захисту. Серед ключових інтересів держави та суспільства слід визначити наступні. По-перше, забезпечення збалансованого функціонування пенсійної системи, що передбачає раціональне використання публічних фінансів та недопущення перевантаження пенсійного фонду. Це означає, що реалізація прав внутрішньо переміщених осіб має відбуватися в межах можливостей держави забезпечувати стале та своєчасне фінансування пенсійних виплат. По-друге, держава має враховувати необхідність збереження соціальної справедливості та рівності, тобто створення таких умов, за яких внутрішньо переміщені особи отримують доступ до пенсій на рівні з іншими громадянами, але без порушення принципів рівності, законності та обґрунтованості рішень у сфері соціального захисту. По-третє, важливим є інтерес щодо забезпечення суспільної безпеки та правопорядку, що передбачає запобігання зловживанням, шахрайству, подвійним отриманням виплат або використанню механізмів пенсійного забезпечення з протиправною метою. По-четверте, держава та суспільство зацікавлені у створенні умов, які гарантують достатній рівень життя внутрішньо переміщених осіб – не нижчий за

прожитковий мінімум, встановлений законом. Це сприяє соціальній стабільності, зменшує вразливість ВПО та забезпечує виконання конституційного обов'язку держави щодо захисту громадян. Таким чином, інтереси держави і суспільства полягають у досягненні розумного балансу між забезпеченням прав ВПО на призначення, перерахунок і поновлення пенсій та необхідністю підтримання стабільності й справедливості пенсійної системи. Дякую.

Омельянчик., к.ю.н., доцент: Як Ви вважаєте, які сучасні виклики найбільше впливають на формування підходів до адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення ВПО?

Свіденко А.О., здобувачка: Дякую за запитання. Сучасні виклики, які найбільше впливають на формування підходів до адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб, пов'язані передусім із необхідністю адаптації системи пенсійного забезпечення до умов масового переміщення населення та соціально-економічних наслідків цього процесу. Зокрема, йдеться про проблеми ефективного переведення пенсійних справ між регіонами, що вимагає належного організаційного та технічного забезпечення, а також узгоджених процедур між територіальними органами Пенсійного фонду. Ще одним викликом є потреба у спрощеній ідентифікації внутрішньо переміщених осіб, що дозволяє забезпечити оперативне та своєчасне призначення, перерахунок і поновлення пенсійних виплат навіть у складних умовах втрати документів або зміни місця проживання. Крім того, важливим є завдання забезпечення рівності та недискримінації ВПО у пенсійній сфері, що передбачає врегулювання можливих соціальних та правових нерівностей і гарантує доступ внутрішньо переміщених осіб до повноцінного пенсійного забезпечення на рівні з іншими громадянами. Таким чином, сучасні виклики формують необхідність комплексного підходу до адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення ВПО, що поєднує технічні, організаційні та правові механізми для забезпечення ефективного та справедливого функціонування системи. Дякую.

Курінний Є.В., д.ю.н., професор: Які проблеми у сфері адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб були виявлені Вами у ході наукового дослідження?

Свіденко А.О., здобувачка: Дякую за запитання. У ході наукового дослідження були виявлені численні проблеми у сфері адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб. По-перше, існують випадки ненадання ВПО, які постійно проживають у населених пунктах зі спеціальним статусом (наприклад, гірських), відповідного статусу, що унеможливорює отримання додаткових доплат до пенсії. По-друге, відсутній чітко врегульований механізм підтвердження пільгового стажу,

здобутого до 2004 року на підприємствах, розташованих на тимчасово окупованих територіях. Додатково виявлено проблеми невиклати заборгованостей з пенсій за минулий період та припинення їх виплати через непроходження ідентифікації, а також скасування довідок про взяття на облік ВПО через непідтвердження фактичного місця проживання. Крім того, недостатній рівень координації між органами публічної влади ускладнює ефективне пенсійне забезпечення, а ускладнений доступ до правосуддя через високий судовий збір та тривалість розгляду справ створює додаткові перешкоди. Серед інших проблем варто зазначити складнощі підзаконного регулювання виплат заборгованостей, неврахування заробітної плати до 2004 року на тимчасово окупованих територіях, неможливість підтвердження страхового, загального, пільгового та спеціального стажу через втрату первинних документів, а також недостатній рівень правової обізнаності ВПО щодо процедур призначення, перерахунку та поновлення пенсії. Усі ці фактори створюють складнощі у реалізації прав внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення та потребують подальшого вдосконалення адміністративно-правових механізмів. Дякую.

ВИСТУПИЛИ: науковий керівник здобувачки д.ю.н., професор Коломоєць Т.О., а також д.ю.н., професор Колпаков В.К., д.ю.н., професор Курінний Є.В., доктор філософії у галузі права (PhD), старший викладач Євтушенко Д.С., к.ю.н., доцент Омелянчик С.В.

Після відповідей на запитання учасників фахового семінару було озвучено **висновок наукового керівника доктора юридичних наук, професора Коломоєць Т.О.**, з оцінкою роботи здобувачки у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану.

Науковий керівник здобувачки Коломоєць Т.О. вказала на те, що здобувачка повною мірою опанувала освітню складову освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії. Освітня складова індивідуального плану роботи здобувачки виконувалась вчасно та із досягненням високих результатів вивчення навчальних дисциплін, із активною участю здобувачки у внутрішній академічній мобільності, одержання знань у неформальній освіті, із поєднанням навчання в аспірантурі. Як наслідок, Свіденко А.О. здобула теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових, новачійних ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, достатньою мірою оволоділа методологією наукової та педагогічної діяльності, що підтверджується проведенням нею власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Неухильно дотримуючись високих стандартів академічної та професійної доброчесності, здобувачкою опрацьовано значну кількість наукових, нормативно-правових та інших джерел, які стосуються теми дисертаційного дослідження.

Науковий керівник особливо відзначила наполегливість здобувачки, її активність та цілеспрямованість. Здобувачка яскраво та послідовно демонструвала прагнення до вироблення орієнтованих на практичне застосування в умовах сучасних реалій теоретичних концепцій та прикладних законодавчих рішень, підкріплених належним науковим обґрунтуванням. Зміст дисертації відображає здійснення здобувачкою критичного переосмислення наявних та створення нових цілісних знань. У процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи, дослухаючись до загальних настанов наукового керівника, здобувачка виявила високий ступінь самостійності під час започаткування, планування, реалізації та коригування процесу наукового дослідження. Активним було залучення здобувачки до виконання науково-дослідних завдань у рамках планів діяльності Навчально-наукової лабораторії дослідження проблем службового права НАПрН України, яка функціонує на базі Запорізького національного університету, до виконання комплексних наукових досліджень, які виконуються на кафедрі конституційного та адміністративного права, а саме: «Організаційно-правові механізми забезпечення відбудови повоєнної України в умовах інтеграції до Європейського Союзу» (номер державної реєстрації: 0123U001864). Результати дисертаційного дослідження здобувачки впроваджено в освітній процес, використовуються у науково-дослідній діяльності юридичного факультету Запорізького національного університету при підготовці та проведенні аудиторних занять з навчальних дисциплін «Адміністративне право України», «Особливе адміністративне право (публічне адміністрування в деяких сферах)», «Адміністративно-процесуальне право», «Міжнародно-правові та європейсько-правові стандарти публічного адміністрування», «Адміністративно-процедурне право» для здобувачів першого (бакалаврського), другого (магістерського), третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти, при організації, проведенні наукових, науково-практичних заходів, при підготовці тез, статей, виконанні наукових робіт на держбюджетній основі (акт впровадження Запорізького національного університету від 20.10.2025 року).

За результатом виконання дисертаційної роботи є всі підстави вважати, що наукова робота є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексних наукових досліджень, яке присвячено адміністративно-правовому регулюванню пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб. У роботі наведено положення, висновки та рекомендації, що характеризуються науковою новизною.

Зважаючи на вищевикладене, науковий керівник здобувачки д.ю.н., професор Коломoeць Т.О. вважає, що наукова кваліфікація Свіденко А.О. відповідає вимогам, що пред'являються до здобувача ступеня доктора філософії, а дисертація «Адміністративно-правове регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення» може бути рекомендована до прийняття до розгляду спеціалізованою вченою радою.

Долучившись до обговорення основних наукових результатів

дисертації, доктор філософії у галузі права (PhD), старший викладач **Євтушенко Д.С.** відзначила, що здобувачці вдалося всебічно проаналізувати адміністративно-правове регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб, окреслити історичну генезу та сучасні тенденції розвитку цього інституту, а також системно визначити ключові проблеми та недоліки наявного законодавства. Вона підкреслила, що робота має практичне значення, оскільки запропоновані науково обґрунтовані рекомендації сприяють удосконаленню механізмів призначення, перерахунку та поновлення пенсій для ВПО та можуть бути використані органами публічного управління при формуванні подальших нормативно-правових актів у цій сфері. Також Євтушенко Д.С. відзначила високий рівень теоретичної опрацювання теми, системність підходу здобувачки до аналізу адміністративно-правових норм, правовідносин та актів реалізації прав, а також вдало сформульовану мету та завдання дослідження, що забезпечує логічну послідовність викладу матеріалу та надає роботі цілісного наукового характеру.

Висловлюючи свою позицію щодо наукового рівня дисертації, д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету **В.К. Колпаків** зазначив, що дисертаційна робота Свіденко А.О. характеризується класичним академічним підходом до розгляду питань, винесених в якості розділів та підрозділів дисертації. Авторка не просто погоджується із певними позиціями, вона коректно полемізує, коректно критикує, наводить власні аргументи на підтвердження чи спростування тієї чи іншої позиції. Імпонує підхід здобувачки, яка прагне не лише окреслити існуючі проблеми у сфері пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб, а й запропонувати конкретні шляхи їх подолання. Зокрема, з метою гармонізації та вдосконалення адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення ВПО запропоновано здійснити кодифікацію пенсійного законодавства шляхом прийняття проєкту Пенсійного кодексу України. Такий підхід дозволяє створити цілісну правову систему, у якій буде чітко визначено процедури призначення, перерахунку та поновлення пенсій, усунуто нормативні прогалини та дублювання норм, а також закріплено права та гарантії внутрішньо переміщених осіб на законодавчому рівні. Варто також відзначити, що запропонована кодифікація сприятиме підвищенню ефективності роботи органів публічного управління, забезпечуючи єдині стандарти застосування норм та уніфіковані адміністративні процедури.

Позитивними характеристиками наукового дослідження здобувачки, що дістали схвальний відгук д.ю.н., доцента, професора кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету **Курінного Є.В.**, є належним чином здійснена структурованість дисертації, яка забезпечує послідовне та ґрунтовне дослідження адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб. Зокрема, відзначено високий рівень опрацювання існуючих процедур адміністративного та судового оскарження рішень, дій та бездіяльності органів Пенсійного фонду України, що дозволило виокремити ключові напрями реформування цієї сфери.

До позитивних аспектів дослідження належить системне визначення пропозицій щодо вдосконалення законодавства та практики оскарження, таких як внесення змін до Закону України «Про судовий збір» із звільненням ВПО від сплати збору, розробка оновленого Порядку розгляду скарг із урахуванням діджиталізації процедур, запровадження обов'язкової процедури досудового оскарження, забезпечення гласності та відкритості розгляду скарг, публікація статистики щодо звернень та результатів розгляду, нормативне закріплення типових рішень, спрощення адміністративного та судового розгляду типових справ. Завдяки цьому дисертація демонструє не лише теоретичну глибину, а й практичну спрямованість на підвищення ефективності та прозорості пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб. Крім того, **Курінний Є.В.** звернув увагу на наявність підтверджень достатньої апробації результатів досліджень здобувачки, а саме 10 опублікованих наукових праць, серед яких: 4 наукові статті та 6 тез доповідей на наукових, науково-практичних конференціях, які й оприлюднюють для широкого загалу результати наукового пошуку Свіденко А.О.

УХВАЛИЛИ:

1. Визнати, що результати дисертації Свіденко Аліни Олексіївни «Адміністративно-правове регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право»), мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

2. Рекомендувати рецензентам д.ю.н., професору Колпакову В.К., д.ю.н., професору Курінному Є.В. під час проведення попередньої експертизи результатів дисертації Свіденко Аліни Олексіївни «Адміністративно-правове регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право»), взяти до уваги підсумки цього фахового семінару.

Головуючий:

д.ю.н., професор,
завідувач кафедри конституційного
та адміністративного права
Запорізького національного університету

Валерій КОЛПАКОВ

Секретар:

доктор філософії у галузі права (PhD),
старший викладач кафедри
конституційного та адміністративного права
Запорізького національного університету

Дар'я ЄВТУШЕНКО

**ВИСНОВОК ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА
ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ**
**Свіденко Аліни Олексіївни «Адміністративно-правове регулювання
права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення», що подана
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право»)**

Дисертація Свіденко Аліни Олексіївни «Адміністративно-правове регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») виконана у Запорізькому національному університеті. Тема дисертації затверджена на засіданні науково-технічної ради Запорізького національного університету (протокол № 8 від 17.11.2025).

Для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Свіденко Аліни Олексіївни «Адміністративно-правове регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення» Вченою радою Запорізького національного університету визначено, що попередня експертиза дисертації проводитиметься на базі юридичного факультету Запорізького національного університету та призначено двох рецензентів:

1) доктора юридичних наук, професора, професора кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету, доктора юридичних наук, професора Є.В. Курінного;

2) доктора філософії у галузі права (PhD), старшого викладача кафедри конституційного та адміністративного права Запорізького національного університету Д.С. Євтушенко.

1. Ступінь актуальності теми дисертації

Здобувачкою вмотивовано обґрунтовано актуальність та важливість наукового опрацювання питань, що є предметом його дослідження, висвітлюючи зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями у відповідній галузі знань шляхом критичного аналізу з визначенням сутності наукової проблеми або завдання. Зокрема, здобувачка звертає увагу на таке. У сучасних умовах українська державність перебуває у складних процесах відстоювання права на незалежність та соборність, а повномасштабна збройна агресія російської федерації загострила проблеми соціальної та економічної нерівності певних категорій осіб, які через бойові дії перебувають у складних життєвих обставинах. Станом на теперішній час значна кількість людей були вимушені залишити місце свого постійного проживання та шукати прихисток у межах країни. За даними Міністерства соціальної політики України, станом на початок 2025 року в Україні офіційно зареєстровано 4622761 внутрішньо переміщених осіб. Серед них, 59,8% жінок (2765063 осіб) та 40,2% чоловіків (1857698 осіб). Слід звернути увагу і на віковий склад цієї категорії населення: лише осіб віком

старше 60 років нараховується понад 1,4 мільйона, зокрема: від 61 до 70 років – 728 200 осіб, від 71 до 80 років – 472 955 осіб, від 81 до 90 років – 207 955 осіб, від 91 до 100 років – 29 342 особи, старше 100 років – 1 617 осіб [57]. Таким чином, статистичні дані свідчать про стійку тенденцію до переважання осіб похилого віку серед внутрішньо переміщених осіб, які внаслідок вимушеної внутрішньої міграції стикаються із проблемами у реалізації конституційного права на пенсійне забезпечення, що проявляється через ускладнену процедуру поновлення, призначення та виплати пенсії, втрату документів, що підтверджують страховий, пільговий та спеціальний стаж, недосконалість механізмів електронної ідентифікації тощо. Сукупність вказаних факторів свідчить про суттєву неузгодженість адміністративно-правового механізму, спрямованого на регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення, що обумовлено, у тому числі, правовою невизначеністю, суперечністю між різними нормативно-правовими актами та відсутністю швидкої адаптації до сучасних соціальних викликів. За таких умов актуалізується потреба у дослідженні адміністративно-правових засад регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення і формування на цій основі пропозицій до удосконалення адміністративних процедур у пенсійній сфері. Зазначене свідчить, що окреслена проблематика роботи має комплексний та багатогранний характер. Так, специфіку адміністративно-правового механізму досліджували такі знані вчені-адміністративісти як В. Авер'янов, О. Бандурка, В. Бевзенко, Ю. Битяк, Л. Біла-Тіунова, І. Болокан, М. Віхляєв, О. Гаврилук, В. Гаращук, С. Гречанюк, П. Діхтієвський, В. Доненко, В. Дорош, Т. Дрягіна, О. Дубенко, Р. Калюжний, М. Ковалів, Л. Коваль, Ю. Козлова, О. Колісник, І. Коліушко, А. Колодій, Т. Коломоєць, В. Колпаков, А. Комзюк, О. Кузьменко, О. Куйбіда, Є. Курінний, Д. Лук'янець, П. Лютіков, П. Макешева, Т. Мацелик, Р. Мельник, Р. Миронюк, Н. Ниєник, І. Панова, Д. Приймаченко, А. Пухтецька, А. Руденко, А. Рибченко, О. Рябченко, А. Селіванова, В. Сіренко, М. Смокович, І. Старух, С. Стеценко, В. Тильчик, М. Титаренко, О. Уварова, Т. Фулей, М. Хміль, В. Шишкін, В. Шкарупа, В. Юровська, О. Якуба та ін. Важливе значення для даного дисертаційного дослідження мають доктринальні розробки, присвячені соціальним стандартам, у тому числі, пенсійному та соціальному забезпеченню, які здійснювали вчені В. Андріїв, О. Балакірева, К. Батигіна, М. Бук, Н. Болотіна, В. Буряк, А. Бурка, С. Вишневецька, С. Гай, Ю. Івчук, Т. Кульчицький, М. Кобець, О. Котляр, О. Кульчиницька, Я. Лазур, М. Меджул, К. Мельник, Є. Микитенко, О. Москаленко, І. Орловська, П. Пилипенко, С. Прилипко, О. Рим, М. Савчин, О. Серeda, С. Синчук, Л. Спиридонова, О. Тищенко, О. Фесенко, Г. Христова, Н. Хуторян, Д. Чижова, Н. Шелевер, М. Шумило, Л. Шумна, А. Юшко, О. Ярошенко та ін. У процесі дослідження також було враховано теоретичні та практичні напрацювання у сфері пенсійного забезпечення здійснені дослідниками В. Адамовська, О. Буряченко, В. Верещак, О. Головінова, О. Горожанкіної, А. Гриненко, Ю. Діденко, М. Дмитренко, С. Єсімова, О. Іванової, В. Кернза, М. Коваліва, О. Кириленко, М. Кравченко, Н. Кривоконь, Н. Лесько, О. Линдюк, Н. Литвин, В. Мельничук, Г.

Міщук, Н. Мужикової, В. Муравйова, В. Ортинського, О. Остапенка, О. Палія, В. Пузирного, Т. Семигіної, Л. Семиног, П. Спікер, І. Хомишин, Н. Хуторян, Н. Христинченко, П. Щечука, І. Шопіної та ін. Віддаючи належне усім окресленим науковим розробкам, слід зазначити, що значна кількість проблеми, пов'язаних саме з адміністративно-правовим регулюванням пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб, не знайшли свого вирішення у доктрині адміністративного права, що свідчить про існування нагальної потреби у комплексному та детальному дослідженні пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб та узагальненні практичних рекомендацій щодо удосконалення публічної політики у даній сфері. Таким чином, недосконалість адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб, а також необхідність пошуку шляхів до його удосконалення обумовлюють актуальність теми даного дослідження.

Зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами. Дослідження проведено у межах плану наукових розробок, які виконує Запорізький національний університет за рахунок коштів державного бюджету у 2023-2025 роках «Організаційно-правові механізми забезпечення відбудови повоєнної України в умовах інтеграції до Європейського Союзу» (номер державної реєстрації: 0123U001864). Крім того, при визначенні теми наукових пошуків враховано положення Стратегії реформування державного управління України на 2022-2025 роки, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 831-р від 21.07.2021, Стратегії державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках, схваленої Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.04.2023 № 312-р, Плану дій Ради Європи для України на 2023-2026 роки «Стійкість, відновлення та відбудова» (СМ(2022)187 від 29.11.2022). Проведене дослідження вписується у контекст реалізації Пріоритетних напрямів фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права, визначених Стратегією розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 рр., затвердженою Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26.03.2021 № 12-21, у тому числі відповідає таким напрямкам: 1.1.2. Права людини, демократія та верховенство права як основоположні цінності сучасного світу (світоглядно-методологічні аспекти); 1.1.3. Удосконалення правових механізмів забезпечення та захисту прав людини та громадянина (теоретико-методологічні та прикладні аспекти); 1.1.6. Міжнародні стандарти та державно-юридичні засоби забезпечення прав людини в Україні; 1.1.14. Проблеми належного соціального забезпечення людини та гарантії реалізації її прав; 1.2.4. Проблеми наближення законодавства України до права ЄС відповідно до Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом; 1.2.6. Права і свободи людини в умовах поглиблення інтеграційних процесів; 1.3.14. Правове забезпечення реформи публічного адміністрування на місцевому і регіональному рівнях; 11.3.15. Розвиток публічного адміністрування в Україні в умовах цифровізації.

2. Наукова новизна, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Дисертація є одним із перших в Україні комплексним дослідженням, що присвячене адміністративно-правовому регулюванню права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення. У результаті проведеного дослідження сформульовано наступні наукові положення та висновки:

вперше:

представлено класифікацію суб'єктів публічного управління у сфері пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб із обґрунтуванням наявності кореляційного взаємозв'язку між змістом адміністративно-правового статусу суб'єктів публічного управління у сфері пенсійного забезпечення та класифікацією таких суб'єктів з використанням декількох критеріїв;

запропоновано розуміння адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб як цілеспрямованого, систематизуючого впливу держави шляхом використання адміністративно-правових норм, форм та методів, на суспільні відносини, що виникають під час призначення, перерахунку та поновлення виплати пенсії внутрішньо переміщеним особам для забезпечення передбачених законом прав і обов'язків у сфері пенсійного забезпечення;

виокремлено ознаки адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб, які характеризують його як специфічну форму публічного впливу;

розглянуто:

наукові положення щодо генези адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб, які проявилися у конкретні історичні періоди;

наукові положення щодо тенденцій генези адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб у науці та законодавстві;

удосконалено:

наукові положення щодо розуміння принципів адміністративно-правового регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення як об'єктивних, основоположних, вихідних засад, на яких базується адміністративно-правова діяльність суб'єктів публічного управління у сфері пенсійного забезпечення;

наукові положення щодо визначення процедурних аспектів механізму адміністративно-правового регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення із акцентом на різноманітність адміністративних процедур, які входять до її складу;

наукові положення щодо впливу правових та неправових форм адміністративно-правового регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення;

наукові положення щодо методів адміністративно-правового регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення та їх вплив на удосконалення та оптимізацію адміністративних процедур у сфері

пенсійного забезпечення;

набули подальшого розвитку:

наукові положення щодо доцільності поділу міжнародних стандартів у сфері адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб класифікуються за територією поширення, рівнем обов'язковості, ступенем визначення змісту, колом адресатів;

наукові положення щодо аналізу досвіду зарубіжних країн стосовно адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб із визначенням доцільності запозичення такого досвіду для України.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що пропозиції та висновки, викладені у даному дослідженні можуть бути використані у:

науково-дослідній сфері як основа для подальших наукових розвідок, присвячених удосконаленню механізму адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб а також для розвитку загальної теорії адміністративно-соціального права;

у правотворчій діяльності: для підготовки пропозицій щодо внесення змін та доповнень до чинних нормативно-правових актів, які регламентують порядок пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб, з метою усунення правових прогалин, узгодження норм та підвищення ефективності адміністративно-правового механізму їх реалізації;

у правозастосовній діяльності: для підвищення ефективності діяльності суб'єктів публічної адміністрації, задіяних у реалізації пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб, забезпечення системності та узгодженості їх функціонування, у тому числі в межах міжвідомчої взаємодії та співпраці;

в освітньому процесі: для використання у навчальних курсах з адміністративного, соціального та пенсійного права, підготовки навчально-методичних матеріалів.

Для отримання науково обґрунтованих результатів дослідження було використано сукупність загальнонаукових та спеціально-юридичних методів пізнання. Так, історико-правовий метод було використано для дослідження феномену генези адміністративно-правового забезпечення права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення у законодавстві та правовій науці (підрозділ 1.1), за допомогою логіко-семантичного та логіко-юридичного методу було запропоновано формулювання авторських дефінітивних конструкцій «адміністративно-правове регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб», «пенсійне забезпечення внутрішньо переміщених осіб» (підрозділи 1.2, 1.3). Діалектичний метод дозволив проаналізувати принципи і мету адміністративно-правового регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення (підрозділ 2.1). Крім того, методи класифікації та систематизації сприяли аналізу завдань та функцій адміністративно-правового регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення (підрозділ 2.1). Методи синтезу та аналізу застосовувалися для системного осмислення форм адміністративно-правового

регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення (підрозділ 2.2), а системно-структурний метод забезпечив комплексне дослідження методів адміністративно-правового регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення (підрозділ 2.3). Формально-юридичний метод використовувався для встановлення адміністративно-правового статусу суб'єктів публічного управління у сфері пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб (підрозділ 2.4). Порівняльно-правовий метод сприяв виявленню спільних та відмінних рис адміністративної та судової процедури оскаржень, а також їх вплив на адміністративно-правове регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення (підрозділ 2.5). Методи дедукції та індукції допомогли узагальнити напрямки імплементації зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення (підрозділ 3.1), а методи прогнозування та моделювання дозволили резюмувати проблеми адміністративно-правового регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення та запропонувати шляхи їх вирішення (підрозділ 3.2).

Нормативну основу дослідження складають міжнародні нормативно-правові акти, акти Європейського Союзу, Конституція України, закони України, укази Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, акти Міністерства соціальної політики України, Міністерства розвитку громад та територій України, Міністерства фінансів України, Пенсійного фонду України, інші акти центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, що визначають особливості адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб.

Емпіричну основу дослідження становлять відомості, показники щодо практичної діяльності Міністерства соціальної політики України, Пенсійного фонду України та інших суб'єктів публічного адміністрування адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб, науково-аналітичні та науково-публіцистичні матеріали, а також статистичні дані.

Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі (точність, логічність, лаконічність, зрозумілість, зв'язаність, цілісність, завершеність).

3. Наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, та повнота опублікування результатів дисертації.

В яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Свіденко А.О. Правове регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб: зарубіжний досвід та перспективи його впровадження в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №7. С. 91-94. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-7/18>

2. Свіденко А.О. Проблемні аспекти адміністративного оскарження рішень, дій та бездіяльності пенсійних органів щодо внутрішньо переміщених осіб. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. №5. С. 164-168. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-5/35>

3. Свіденко А.О. Пенсійне забезпечення внутрішньо переміщених осіб як адміністративно-правова категорія. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2025. № 2. С. 64-71. DOI <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2025-2-11>

4. Свіденко А.О. Поняття та сутність принципів адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія : Право, публічне управління та адміністрування*. 2025. №16. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2025-16-01-10>

Які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Свіденко А. О. Роль інституту зразкової справи в адміністративному судочинстві для захисту пенсійних прав. *Еволюція конституційного, адміністративного та кримінального права за часи незалежності України : збірник тез доповідей та повідомлень за матеріалами круглого столу, присвяченого 31-й річниці Незалежності України (м. Харків, 15 вересня 2022 р.)*. Харків : НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2022. С. 91-94.

6. Свіденко А. О. Деякі особливості надання адміністративної послуги з призначення пенсії внутрішньо переміщеним особам. *Актуальні виклики адміністративної реформи в Україні в умовах воєнного стану : збірник тез доповідей та повідомлень за матеріалами круглого столу (м. Харків, 30 червня 2022 р.) / НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України, м. Харків*. Харків : НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2022. С. 75-79.

7. Свіденко А. Проблемні аспекти реалізації права на пенсійне забезпечення в умовах воєнного стану. *Трансформація національної, закордонної моделей економічного розвитку та законодавства в умовах воєнного часу: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції ВНУ ім. Лесі Українки, (27-29 червня 2022 року), м. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2022. 405-407.*

8. Свіденко А.О. Міжнародно-правові стандарти захисту прав внутрішньо переміщених осіб. *Гуманітарні стандарти правових систем у сучасному світі: виклики, рішення, тенденції: матеріали Міжнародного науково-практичного конгресу, м. Запоріжжя, 14-15 червня 2022 року / за заг. ред. Т.О. Коломоєць*. Запоріжжя: ЗНУ, 2022. С. 128-130.

9. Свіденко А.О. Право на належне пенсійне забезпечення у розумінні ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: особливості співвідношення. *Гарантії та забезпечення прав людини в Україні: становлення, розвиток та перспективи : збірник тез доповідей та повідомлень за матеріалами круглого столу, присвяченого Міжнародному дню прав людини (м. Харків, 4 грудня 2022 р.)*. Харків : НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2022. С. 89-92.

10. Свіденко А.О. Підтвердження стажу за відсутності трудової книжки: новели військового часу. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Перспективи сталого розвитку в умовах глобалізації в економічному, управлінському та інженерному аспектах»* / за ред. Макаренка А. П., Меліхової Т. О. Запорізький національний університет. Запоріжжя: ЗНУ, 2022. С. 334-336.

Повнота опублікування результатів дисертації засвідчується таблицею 1.

Таблиця 1 – Повнота опублікування результатів дисертації

№	Наукова публікація здобувача		Підрозділи дисертації, що висвітлюються
	Назва	Видання	
Наукові фахові видання України			
1.	Правове регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб: зарубіжний досвід та перспективи його впровадження в Україні.	Юридичний науковий електронний журнал. 2022. №7. С. 91-94.	п. 3.1
2.	Проблемні аспекти адміністративного оскарження рішень, дій та бездіяльності пенсійних органів щодо внутрішньо переміщених осіб.	Юридичний науковий електронний журнал. 2025. №5. С. 164-168.	п. 2.5
3.	Пенсійне забезпечення внутрішньо переміщених осіб як адміністративно-правова категорія.	Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2025. № 2. С. 64-71.	п. 1.3
4.	Поняття та сутність принципів адміністративно-правового регулювання пенсійного забезпечення внутрішньо переміщених осіб.	Проблеми сучасних трансформацій. Серія : Право, публічне управління та адміністрування. 2025. №16.	п. 2.1

ВИСНОВОК

Ознайомившись із дисертацією Свіденко Аліни Олексіївни

«Адміністративно-правове регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення» та науковими публікаціями, в яких висвітлені основні наукові результати дисертації, а також взявши до уваги підсумки фахового семінару, вважаємо, що:

1. Дисертація Свіденко Аліни Олексіївни «Адміністративно-правове регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення» є фундаментальним науковим дослідженням з актуальних питань, характеризується єдністю змісту, містить наукові результати, яким властива наукова новизна, теоретичне та практичне значення, а отже, свідчить про істотний особистий внесок здобувача у розвиток правової науки.

2. Дисертація Свіденко Аліни Олексіївни «Адміністративно-правове регулювання права внутрішньо переміщених осіб на пенсійне забезпечення» може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») у разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:

професор кафедри конституційного та адміністративного права
Запорізького національного університету,
доктор юридичних наук, професор

Євген КУРІННИЙ

Рецензент:

старший викладач кафедри
конституційного та адміністративного права
Запорізького національного університету,
доктор філософії у галузі права (PhD)

Дар'я ЄВТУШЕНКО